

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ การส่งเสริมความร่วมมือ ภาวะผู้นำ นวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชนและประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย 2) ศึกษาอิทธิพลของการส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ การส่งเสริมความร่วมมือ ภาวะผู้นำ นวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย 3) สร้างรูปแบบประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย งานวิจัยนี้ใช้การวิจัยแบบผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือประธาน หัวหน้างาน เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว จำนวน 300 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยใช้เกณฑ์ 20 เท่าของตัวแปรสังเกต ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือประธานวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย รวมจำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ การส่งเสริมความร่วมมือ ภาวะผู้นำ นวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก และประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย อยู่ในระดับปานกลาง 2) การส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ การส่งเสริมความร่วมมือ ภาวะผู้นำ นวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) รูปแบบประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีชื่อว่า Managing Community-Based Tourism Enterprises with Excellence in Efficiency Model นอกจากนี้ผลการวิจัยเชิงคุณภาพยังพบว่า ในการเพิ่มประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย นั้น ผู้ประกอบการต้องมีการใช้โซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว มีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวและมีการใช้เทคโนโลยีการจัดการสมัยใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพการบริการสูงขึ้น ผลของงานวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางกำหนดนโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทยต่อไปในอนาคต

บทคัดย่อ

Antecedents Factors Promoting the Efficiency of Community-Based Tourism Enterprise Management in Thailand

ธัญญพัทธ์ วัฒนจิรพันธุ์¹, ธนพล ก่อฐานะ², บัณฑิต ผังนิรันดร์³

และ ชมภู สายเสมา⁴

Thunyaphat Vattanajirapunr¹, Tanapol Kortanar², Bundit Pungnirund³

and Chompoo Saisama⁴

¹⁻⁴ คณะอาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาเอก วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ

¹⁻⁴ Faculty of Lecturer of the Ph.D. Program College of Innovation and Management

E-mail: s65584945003@ssru.ac.th¹, E-mail: tanapol.ko@ssru.ac.th²,

E-mail: bundit.bu@ssru.ac.th³, E-mail: chompoo.sa@ssru.ac.th⁴

Received: 2025-1-9; Revised: 2025-10-2; Accepted: 2025-10-21

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ การส่งเสริมความร่วมมือ ภาวะผู้นำ นวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชนและประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย 2) ศึกษาอิทธิพลของการส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ การส่งเสริมความร่วมมือ ภาวะผู้นำ นวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย 3) สร้างรูปแบบประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย งานวิจัยนี้ใช้การวิจัยแบบผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือประธาน หัวหน้างาน เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว จำนวน 300 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยใช้เกณฑ์ 20 เท่าของตัวแปรสังเกต ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือประธานวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย รวมจำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ การส่งเสริมความร่วมมือ ภาวะผู้นำ นวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก และประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย อยู่ในระดับปานกลาง 2) การส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ การส่งเสริมความร่วมมือ ภาวะผู้นำ นวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) รูปแบบประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีชื่อว่า Managing Community-Based Tourism Enterprises with Excellence in Efficiency Model นอกจากนี้ผลการวิจัยเชิงคุณภาพยังพบว่า ในการเพิ่มประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย นั้น ผู้ประกอบการต้องมีการใช้โซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว มีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวและมีการใช้เทคโนโลยีการจัดการสมัยใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพการบริการสูงขึ้น ผลของงานวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางกำหนดนโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทยต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: การส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ, การส่งเสริมความร่วมมือ, ประสิทธิภาพการจัดการ, วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว, ประเทศไทย

Abstract

This research aims to: 1) Study the levels of knowledge promotion and skill development, cooperation promotion, leadership, management innovation, and management efficiency of community-based tourism enterprises in Thailand. 2) Investigate the influence of knowledge promotion and skill development, cooperation promotion, leadership, and management innovation on the management efficiency of community-based tourism enterprises in Thailand. 3) Develop a model for the efficiency of community-based tourism enterprises in Thailand. This research employs a mixed-methods approach, combining quantitative and qualitative research. For the quantitative research, the sample consists of 300 presidents, supervisors, and operational staff of community-based tourism enterprises. The sample size is determined using the criterion of 20 times the number of observed variables and selected through multi-stage sampling. Data collection is conducted using a questionnaire, and data analysis is performed using structural equation modeling. For the qualitative research, in-depth interviews are conducted with 20 key informants who are presidents of community-based tourism enterprises in Thailand. The research findings are as follows: 1) Knowledge promotion and skill development, cooperation promotion, leadership, and management innovation are at high levels, while the management efficiency of community-based tourism enterprises in Thailand is at a moderate level. 2) Knowledge promotion and skill development, cooperation promotion, leadership, and management innovation significantly influence the management efficiency of community-based tourism enterprises in Thailand at the 0.05 significance level. 3) The developed model for the efficiency of community-based tourism enterprises in Thailand is named the "Managing Community-Based Tourism Enterprises with Excellence in Efficiency Model." Additionally, the qualitative research results indicate that enhancing the efficiency of community-based tourism enterprises in Thailand requires entrepreneurs to use social media and digital platforms for tourism promotion, establish fundamental networks for tourism enterprise development, and adopt modern management technologies to enhance service efficiency. The results of this research can serve as a guideline for policy-making to enhance the efficiency of community tourism enterprises in Thailand in the future.

Keywords: Knowledge Promotion and Skill Development, Cooperation Promotion, Management Efficiency, Community-Based Tourism Enterprises, Thailand

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) เป็นกรอบยุทธศาสตร์สำคัญที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แผนดังกล่าวมุ่งเน้นการ

พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ผ่านการสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี และการสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนและพัฒนาทักษะการจัดการธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ วิสาหกิจท่องเที่ยวถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างรายได้ การจ้างงาน และการพัฒนาภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งช่วยลดความเหลื่อมล้ำและกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังสถานการณ์โควิด-19 โดยตั้งเป้าหมายสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2566 จำนวน 2.38 ล้านล้านบาท และคาดการณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติอย่างน้อย 20 ล้านคน กลยุทธ์สำคัญที่ถูกใช้คือ “Value Over Volume” ที่เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ รวมถึงแคมเปญใหญ่ เช่น “365 Days of Wonder” และ “Thai Tiew Thai Limited Edition” ที่มุ่งสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจและส่งเสริม Soft Power ด้านต่าง ๆ เช่น อาหารและวัฒนธรรมท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน สร้างรายได้ให้ชุมชน และกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง

เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน การบริหารจัดการที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงการพัฒนาทักษะสมาชิกในชุมชนด้านบริการ การตลาด และการจัดการธุรกิจ การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ การสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การเข้าถึงแหล่งทุนและการอบรมทักษะ ช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดท่องเที่ยว และการนำนวัตกรรมดิจิทัล เช่น การตลาดออนไลน์และระบบบริหารจัดการธุรกิจ ยังช่วยให้วิสาหกิจชุมชนเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้กว้างขึ้น และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ การจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เช่น การอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับประเทศไทย ความร่วมมือระหว่างชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรและความรู้ ซึ่งเพิ่มความเป็นมืออาชีพในการจัดการวิสาหกิจชุมชน การสร้างแบรนด์ท้องถิ่นและการเล่าเรื่องราวที่มีเอกลักษณ์ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และบริการ รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นในระยะยาว เป็นแนวทางที่ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนเติบโตอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การสนับสนุนจากภาครัฐและการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้ก้าวไปสู่ความยั่งยืนในอนาคต (Porter, 1990; Prahalad & Hart, 2002; Pimchanok & Rachadaporn, 2021) จากที่มาและความสำคัญของปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา “บุพปัจจัยการส่งเสริมที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย” เพื่อพัฒนาจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนและสามารถส่งเสริมชุมชนให้เข้มแข็ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับตัวแปรการส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ การส่งเสริมความร่วมมือ ภาวะผู้นำ นวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชนและประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรการส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ การส่งเสริมความร่วมมือ ภาวะผู้นำ นวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนาตัวแบบสมการโครงสร้างการเพิ่มระดับประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้กำหนดความหมายของ "วิสาหกิจชุมชน" ว่าเป็นกิจการของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือกิจการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันและวิถีชีวิตร่วมกันเพื่อสร้างรายได้และพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชน ต่อมาในปี พ.ศ. 2562 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติฉบับที่ 2 เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมุ่งเน้นให้วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีความเข้มแข็งมากขึ้น สนับสนุนให้ชุมชนที่มีศักยภาพพัฒนากิจการในรูปแบบนิติบุคคล เช่น สหกรณ์ หรือบริษัทจำกัด พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในกระบวนการจดทะเบียน โดยการดำเนินการดังกล่าวยังคงเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบองค์รวม ส่งเสริมการสร้างรายได้ การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนให้มีความยั่งยืน แนวคิดวิสาหกิจชุมชนเกิดจากความต้องการของคนในชุมชนที่จะรวมกลุ่มกันเพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ แม้ว่าจะมีการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจ แต่จุดมุ่งหมายหลักของวิสาหกิจชุมชนไม่ได้มุ่งหวังผลกำไรสูงสุด หากแต่เน้นการสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนแก่สมาชิกในชุมชน การรวมกลุ่มกันในลักษณะนี้ยังเป็นการสร้างระบบสวัสดิการและภูมิคุ้มกันให้กับคนในชุมชน ตลอดจนเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านการบริหารทรัพยากร ความรู้ และเครือข่ายความสัมพันธ์ โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในพระราชบัญญัติฉบับนี้เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างรายได้ที่มั่นคง

การส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยการพัฒนาดองค์ความรู้ที่ถูกต้องช่วยให้สมาชิกชุมชนเข้าใจแนวทางการบริหารที่ทันสมัยและสามารถปรับตัวเพื่อบริหารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการสำคัญเริ่มจากการส่งเสริมองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาด การวางแผนการเงิน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะบริหารจัดการ Sharpley (2020) อธิบายว่าการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและนวัตกรรมช่วยสร้างความแตกต่างและเพิ่มมูลค่าให้ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว การถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างสมาชิกชุมชนหรือผ่านเครือข่ายองค์กรภายนอกยังเป็นอีกปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน โดยสามารถดำเนินการผ่านการฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ Hall และ Baird (2019) ระบุว่า การถ่ายทอดความรู้ในชุมชนช่วยเพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และส่งเสริมความร่วมมือในการทำงาน นอกจากนี้แล้วการประยุกต์ใช้องค์ความรู้เป็นกุญแจสำคัญในการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จ การนำแนวคิดใหม่หรือเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การตลาดออนไลน์และการพัฒนาบริการที่ตอบสนองนักท่องเที่ยว ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน Goodwin (2021) ชี้ให้เห็นว่าการปรับใช้องค์ความรู้ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่นและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดสามารถสร้างความได้เปรียบให้วิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ การฝึกอบรมและการแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว Phusit Phukamchanoad และคณะ (2022) พบว่ากระบวนการดังกล่าวช่วยยกระดับคุณภาพบริการและสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว Sriprasert และคณะ (2021) ยังเสริมว่าการพัฒนาทักษะด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและงานบริการลูกค้าช่วยรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การฝึกอบรมในด้านการตลาดออนไลน์และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากการวิจัยของ Thanawat และคณะ (2023) พบว่าเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มรายได้และเสริมความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับแนวโน้มการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมองค์ความรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความยั่งยืนและเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการของ

วิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย ทั้งนี้ การเสริมสร้างองค์ความรู้คือจุดเริ่มต้น การถ่ายทอดองค์ความรู้ช่วยกระจายความรู้สู่ผู้เกี่ยวข้อง และการนำมาประยุกต์ใช้ช่วยสร้างผลลัพธ์ที่ชัดเจนในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 การส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย

การส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการในวิสาหกิจชุมชน องค์ความรู้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยทำให้เกิดความคิดใหม่และวิธีการทำงานที่ทันสมัย ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนสามารถปรับตัวและพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม การมีความรู้ด้านการบริหารจัดการช่วยให้ชุมชนสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ เช่น การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ และการใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน นอกจากนี้ ทักษะในด้านการบริหารจัดการ การตลาด การสื่อสาร และเทคโนโลยียังส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในการนำแนวคิดใหม่ไปใช้ ตัวอย่างการศึกษาโดย Nimnual และคณะ (2022) พบว่าการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาแนวทางการตลาดออนไลน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและขายผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ Kanjanapong และคณะ (2021) เน้นว่าทักษะด้านการจัดการความรู้และการบริหารทรัพยากรท้องถิ่นช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างระบบการจัดการที่ยั่งยืนและเป็นนวัตกรรม การพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ยังช่วยเพิ่มโอกาสทางการตลาดและการบริหารจัดการเชิงนวัตกรรม เช่น Sricharoen และคณะ (2020) ระบุว่าทักษะการตลาดดิจิทัลช่วยให้วิสาหกิจชุมชนเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ผ่านช่องทางออนไลน์ ขณะที่ Wattanapong และคณะ (2021) แสดงให้เห็นว่าการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นและการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพสร้างระบบที่ยั่งยืนและส่งเสริมนวัตกรรมสำหรับชุมชน นอกจากนี้ Chotithan และคณะ (2022) ชี้ให้เห็นว่าการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาระบบเก็บข้อมูลและการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ Pongpreecha และคณะ (2021) ยืนยันว่าทักษะการบริหารโครงการและกลยุทธ์สามารถเพิ่มศักยภาพในการพัฒนานวัตกรรม ขณะที่ Rattanawaropas และคณะ (2023) ระบุว่าทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชน การเรียนรู้เชิงลึกในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติยังมีผลทำให้ชุมชนสามารถสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดความยั่งยืน Phongphiphat และคณะ (2022) ระบุว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านนี้ช่วยให้เกิดการจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างความยั่งยืนในระยะยาว นอกจากนี้ Srisawat และคณะ (2020) ยังเน้นว่าการพัฒนาทักษะด้านการคิดเชิงนวัตกรรมและการทำงานร่วมกันในชุมชนส่งผลให้เกิดแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ที่สามารถนำไปใช้พัฒนากระบวนการจัดการในวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 การส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะมีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมการจัดการวิสาหกิจชุมชน

การส่งเสริมความร่วมมือมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการวิสาหกิจชุมชน ความร่วมมือในบริบทนี้หมายถึงการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ ตลอดจนการทำงานร่วมกับองค์กรภายนอก เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา ซึ่งช่วยให้เกิดการผสมผสานแนวคิดหลากหลายและการแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ส่งผลให้นวัตกรรมที่เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเกิดขึ้นได้ Somphong และคณะ (2020) ระบุว่าความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยท้องถิ่น ส่งเสริมการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนผ่านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และแนวคิดวิชาการ ในขณะที่ Suwannachote และคณะ (2021) ชี้ว่าการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวทางการจัดการที่มีนวัตกรรม Phongsawat และคณะ (2022)

ยืนยันว่าการสนับสนุนจากภาคเอกชนและภาครัฐช่วยให้ชุมชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรทางการเงินและความรู้ที่จำเป็นต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ นอกจากนี้การศึกษาโดย Jantarang และคณะ (2023) พบว่าความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาระหว่างนักวิจัยและชุมชนส่งผลให้เกิดนวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน Kaewwong และคณะ (2020) เน้นว่าความร่วมมือภายในสมาชิกชุมชนเองยังสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนานวัตกรรม ในขณะเดียวกัน Thapthim และคณะ (2021) ชี้ให้เห็นว่าการร่วมมือกับนักพัฒนาซอฟต์แวร์ช่วยให้ชุมชนสามารถใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน เช่น การตลาดออนไลน์ ส่งผลให้นวัตกรรมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว Srisombat และคณะ (2022) ยังแสดงให้เห็นว่าการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนจากหลายภูมิภาคช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวทางปฏิบัติที่สามารถปรับใช้ในแต่ละบริบทได้ อาจสรุปได้ว่าการส่งเสริมความร่วมมือในทุกกระดับ ทั้งในชุมชนและกับองค์กรภายนอก มีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนานวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชน โดยช่วยให้เกิดการผสมผสานความคิดและการสร้างสรรค์แนวทางใหม่ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความยั่งยืนของชุมชน ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า

สมมติฐานการวิจัยที่ 3 การส่งเสริมความร่วมมือมีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมการจัดการวิสาหกิจชุมชน

การส่งเสริมความร่วมมือมีบทบาทสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวิสาหกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย ความร่วมมือทั้งภายในชุมชนและกับหน่วยงานภายนอก เช่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา มีส่วนช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ Phukamchanoad และคณะ (2021) ระบุว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและภาครัฐนำไปสู่การสนับสนุนด้านทรัพยากร ความรู้ และการฝึกอบรม ซึ่งช่วยเพิ่มความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ Kaewwong และคณะ (2020) ชี้ให้เห็นว่าความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจท่องเที่ยวในภูมิภาคเดียวกันช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ อันนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์การจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

Srisawat และคณะ (2020) เน้นว่าการทำงานร่วมกับภาคเอกชน โดยเฉพาะในด้านการตลาด ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนเข้าถึงช่องทางการตลาดใหม่ ๆ และพัฒนากลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้ดียิ่งขึ้น ขณะที่ Thongprasom และคณะ (2021) พบว่าความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาช่วยให้ชุมชนได้รับความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งส่งผลให้เกิดนวัตกรรมในการบริหารจัดการ Pongpreecha และคณะ (2022) ชี้ว่าการร่วมมือกับหน่วยงานฝึกอบรมช่วยพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการ เช่น การเงินและการจัดการทรัพยากร ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้งานของ Suwannachote และคณะ (2021) ระบุว่า การสร้างเครือข่ายระหว่างวิสาหกิจท่องเที่ยวในภูมิภาคเดียวกันส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิดในการปรับปรุงกระบวนการจัดการ Rattanawaropas และคณะ (2023) ยืนยันว่าความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรม เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจองและบริการ ช่วยเพิ่มความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการทำงานของวิสาหกิจ Jantarang และคณะ (2022) ยังเสริมว่าความร่วมมือกับนักวิจัยนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการที่ยั่งยืนสำหรับวิสาหกิจท่องเที่ยว สรุปได้ว่าความร่วมมือทั้งในระดับชุมชนและกับองค์กรภายนอกส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการบริหารจัดการวิสาหกิจท่องเที่ยวด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า

สมมติฐานการวิจัยที่ 4 การส่งเสริมความร่วมมือมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจท่องเที่ยวใน

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นและสังคม โดยเฉพาะภาวะผู้นำที่มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างและพัฒนานวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชน ผู้นำที่มีความสามารถในการปรับตัว

การสื่อสาร และการตัดสินใจ สามารถนำพาชุมชนเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำในบริบทของวิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นการกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และสามารถสร้างความไว้วางใจในกลุ่มสมาชิกมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดทั้งในระดับท้องถิ่นและประเทศ (Bass & Riggio, 2020) นวัตกรรมเหล่านี้ช่วยลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยเฉพาะผู้นำที่เข้าใจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถช่วยให้วิสาหกิจชุมชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า (Huang et al., 2021)

การส่งเสริมภาวะผู้นำยังช่วยสร้างความยั่งยืนในวิสาหกิจชุมชน โดยผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจสามารถกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ และส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในระดับชุมชน ความร่วมมือนี้นำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ และกระบวนการจัดการที่มีประสิทธิภาพ (Wang & Ahmed, 2021) Nguyen & Ngo (2022) ยืนยันว่าผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สามารถสร้างโอกาสใหม่ ๆ ทางธุรกิจและนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนได้ นอกจากนี้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างต่อการคิดใหม่และการสร้างสรรค์ยังช่วยให้สมาชิกในชุมชนรู้สึกปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็น และมีแรงจูงใจในการพัฒนาสิ่งที่สร้างสรรค์ (Kadiri et al., 2021) การจัดอบรมและการฝึกทักษะโดยผู้นำที่มีประสบการณ์สามารถเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกในการใช้เทคโนโลยีและกระบวนการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ (Choudhury et al., 2020) การลงทุนในภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระยะยาว เพราะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจสามารถนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและความคาดหวังของชุมชน นอกจากนี้ การสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ ยังช่วยให้วิสาหกิจชุมชนเติบโตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (Nusair et al., 2020; Olukayo et al., 2021) ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า

สมมติฐานการวิจัยที่ 5 ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมการจัดการวิสาหกิจชุมชน

ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลสามารถชักจูงและส่งเสริมให้ผู้อื่นทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยผู้นำมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทาง สร้างแรงจูงใจ และสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในองค์กร ภาวะผู้นำในบริบทของวิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือ การพัฒนานวัตกรรม และการสร้างความไว้วางใจในกลุ่มสมาชิก ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในระยะยาว (Wattanapong, 2021) ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมในกระบวนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Tuan & Wang, 2022) ผู้นำที่ดีสามารถกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนมีความมั่นใจในการเสนอความคิดเห็นและหาวิธีการปรับปรุงการผลิต การตลาด และการจัดการทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน (Kim & O'Brien, 2021)

การมีภาวะผู้นำที่ดีช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการแบ่งปันความรู้ รวมถึงการสนับสนุนการทดลองสิ่งใหม่ ๆ โดยไม่กลัวความล้มเหลว (Said et al., 2020) ผู้นำยังมีบทบาทในการส่งเสริมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะสมาชิกในชุมชน ซึ่งช่วยเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาด (Chiu et al., 2021) การศึกษาของ Lee และคณะ (2022) ระบุว่าผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการปรับตัวสามารถพัฒนาแนวทางบริหารจัดการที่ส่งเสริมนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำที่สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภายนอกช่วยเปิดโอกาสให้วิสาหกิจชุมชนได้รับทรัพยากรและการสนับสนุนจากหลากหลายภาคส่วน เช่นเดียวกับตัวอย่างในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง

เฉียงใต้ที่พบว่าผู้นำมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอคุณค่าใหม่ ๆ สร้างงาน และเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก (Kritsada & Pongsak, 2021)

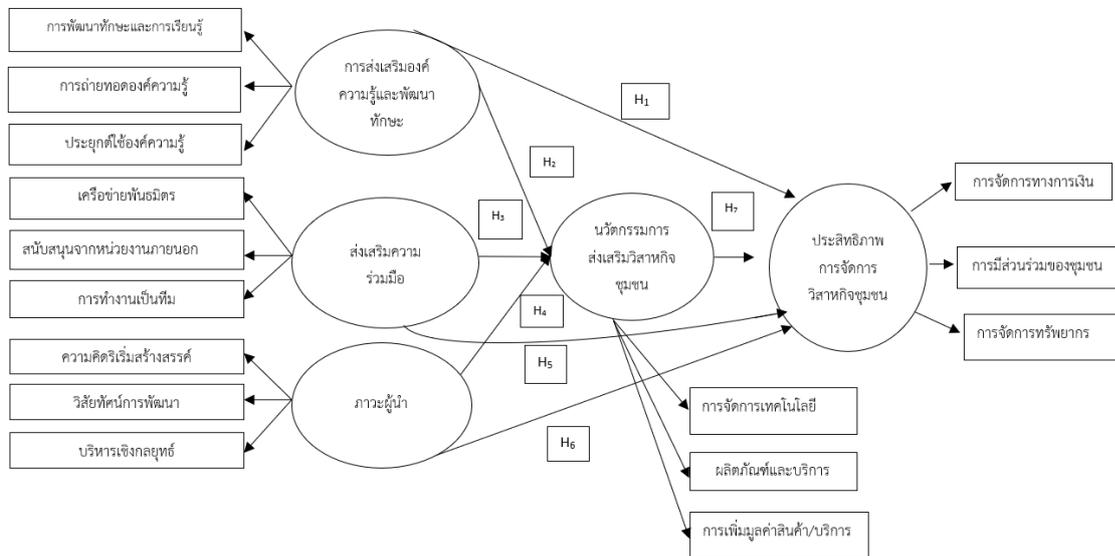
ภาวะผู้นำมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชน การที่ผู้นำสามารถสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการทำงาน ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาและเติบโตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาวด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า

สมมติฐานการวิจัยที่ 6 ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย

นวัตกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนมีอิทธิพลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลง และสร้างการดำเนินงานที่ยั่งยืน Srisawat และคณะ (2020) ชี้ให้เห็นว่านวัตกรรมด้านการตลาดออนไลน์ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้โดยตรง เพิ่มรายได้และประสิทธิภาพการสื่อสาร ขณะที่ Phukamchanoad และคณะ (2021) พบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการทรัพยากรช่วยเพิ่มความแม่นยำในการตัดสินใจและสนับสนุนความยั่งยืนในธุรกิจท่องเที่ยว Wongwiwat และคณะ (2022) ระบุว่าระบบการจองและบริการออนไลน์ช่วยลดความซับซ้อนในการดำเนินงานและจัดการทรัพยากรได้ดีขึ้น ส่วน Kanchanapiboon และคณะ (2021) ชี้ว่านวัตกรรมการจัดการความรู้ภายในชุมชนช่วยเพิ่มความร่วมมือและความเข้มแข็งของวิสาหกิจ Thongprasom และคณะ (2023) ยังแสดงให้เห็นว่านวัตกรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อความยั่งยืนในระยะยาว นอกจากนี้ Sinthornchai และคณะ (2022) เน้นว่าการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลปรับปรุงบริการลูกค้าและเพิ่มความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการช่วยให้วิสาหกิจปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ Chaiprasert และคณะ (2021) ระบุว่าระบบการเงินดิจิทัลช่วยเสริมความโปร่งใสในการจัดการงบประมาณ และ Sirisomphon และคณะ (2020) พบว่าการจัดการความสัมพันธ์ผ่านโซเชียลมีเดียช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับนักท่องเที่ยว สรุปได้ว่านวัตกรรมในด้านเทคโนโลยี การตลาด และการจัดการทรัพยากรช่วยเพิ่มขีดความสามารถและความยั่งยืนในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทยด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานสุดท้ายได้ว่า

สมมติฐานการวิจัยที่ 7 นวัตกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมและการสร้างสมมติฐานข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

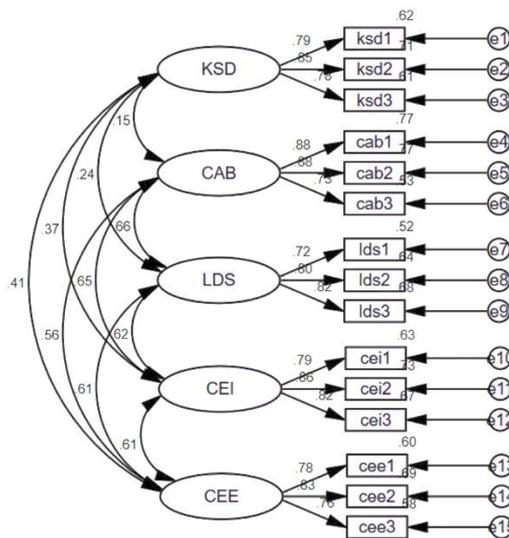
ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรเป้าหมายคือ ประธาน หัวหน้างาน เจ้าหน้าที่หรือตัวแทนที่ปฏิบัติงาน วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งมีทั้งหมด 300 แห่ง (ตามข้อมูลจากกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2567) สำหรับกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การประมาณค่าจากตัวแปรสังเกต (Observation Variable) ซึ่งมีจำนวน 15 ตัวแปร โดยกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ต่อ 20 ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ 300 ตัวอย่าง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจากประธาน เจ้าหน้าที่ หรือตัวแทนวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งจำนวน 300 คนเป็นขนาดตัวอย่างสอดคล้องตามที่ Hair และคณะ ในปี 2011 รวมถึง Jackson ในปี 2003 ได้กล่าวเอาไว้เกี่ยวกับการกำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

งานวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ เช่น วรรณกรรม ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแหล่งปฐมภูมิผ่านการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เครื่องมือวิจัยพัฒนาโดยอิงจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และผ่านการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวัด ด้วยการประเมินค่าความตรงเชิงเนื้อหาและค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช ผลการทดสอบระบุว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรแฝงทุกตัวสูงกว่า 0.70 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมีความเชื่อมั่นเพียงพอสำหรับการเก็บข้อมูล ซึ่งข้อมูลที่ได้จะถูกวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อบรรยายข้อมูล และสถิติเชิงอนุมาน เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) เพื่อยืนยันความสัมพันธ์ของตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย และการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานและอธิบายอิทธิพลของตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อม หลังจากรวบรวมข้อมูลครบถ้วน กระบวนการวิเคราะห์ต่อเนื่องด้วยการพัฒนาตัวแบบสมการโครงสร้างเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ชัดเจนและมีความแม่นยำ

ผลการวิจัย

การทดสอบโมเดลการวัดด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยเชิงยืนยัน (CFA) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของมาตรวัด โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันนั้น ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำให้พบว่าในแต่ละองค์ประกอบทำให้ทราบว่าตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวนั้นไม่มีค่า Factor Loading ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาเพื่อตัดตัวแปรสังเกตได้ตัวใดออกจากองค์ประกอบ สำหรับค่าความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์นั้นพบว่าดัชนีค่าความกลมกลืนที่ได้นั้นมีค่าดังนี้ $\chi^2 = 216.925$, $df = 80$, $p\text{-value} = 0.000$, $\chi^2 / df = 2.712$, $GFI = 0.913$, $NFI = 0.916$, $IFI = 0.945$, $TLI = 0.927$, $CFI = 0.945$ และ $RMSEA = 0.076$ ซึ่งตีความได้ว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แบบสมบูรณ์ดี (Perfect Fit) ตามเกณฑ์มาตรฐานตามที่ Hair et al. (2010) ได้กำหนดไว้ทุกค่า ดังภาพที่ 2 (KSD คือ การส่งเสริมองค์ความรู้และพัฒนาทักษะ, CAB คือ การส่งเสริมความร่วมมือ, LDS คือ ภาวะผู้นำ, CEI คือ นวัตกรรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และ CEE คือ ประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชน)

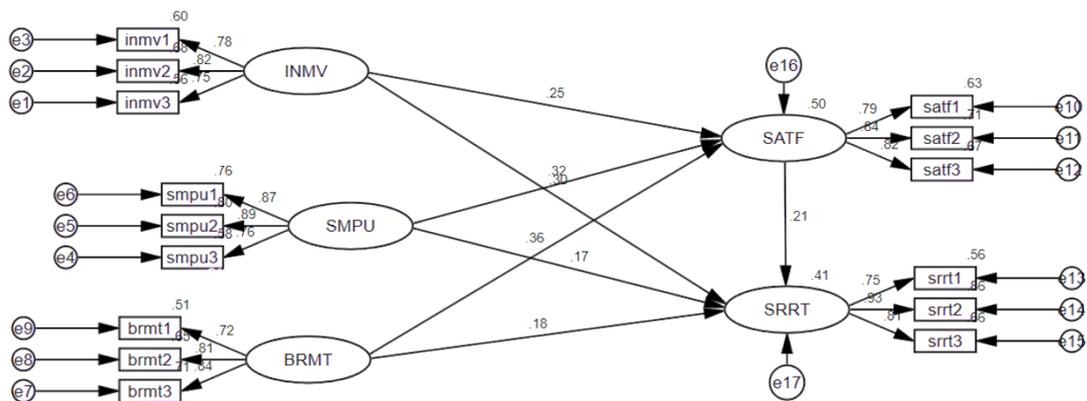
ภาพที่ 2 ภาพการวิเคราะห์ตัวแบบการวัดแบบ Perfect Fit (Measurement Model)

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของตัวแบบการวัด โดยผู้วิจัยจึงใช้เทคนิคเพื่อตรวจสอบ ความน่าเชื่อถือทางโครงสร้าง การทดสอบความเที่ยงเชิงเสมือน การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนก และการทดสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยอ้างอิงจากรณกรรมของ Fornell and Larcker (1981) และใช้ตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัดซึ่งมีจำนวน 15 ตัวแปร โดยนำเสนอได้ดังตารางที่ 1 ตารางที่ 1 แสดงค่าผลการทดสอบความน่าเชื่อถือทางโครงสร้าง ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงประกอบ และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้

ตัวแปรแฝง	จำนวนตัวแปรสังเกตได้	ค่า Construct Reliability	AVE
KSD	3	0.849	0.652
CAB	3	0.871	0.694
LDS	3	0.824	0.610
CEI	3	0.864	0.679
CEE	3	0.625	0.833

ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงประกอบ (Construct Reliability) ของตัวแปรทั้งหมดที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้มีค่ามากกว่า 0.60 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรแต่ละตัวสามารถอธิบายการวัดชุดของตัวแปรสังเกตได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมตามโมเดลการวัดที่สร้างขึ้น (Diamantopoulos and Sigauw, 2000: 90-91; Saarani and Shahadan, 2012) ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเสมือน (Convergent Validity) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (Average Variance Extracted: AVE) พบว่าค่า AVE ของตัวแปรแต่ละตัวมีค่าสูงกว่า 0.50 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่บ่งชี้ถึงความแม่นยำในการวัดตัวแปรที่เพียงพอ (Fornell and Larcker, 1981) สำหรับความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) ผลการวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์ของ Fornell and Larcker (1981) พบว่าค่ารากที่สองของค่า AVE สำหรับแต่ละตัวแปรมีค่าสูงกว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละคู่ในโมเดล ซึ่งยืนยันได้ว่ามีความเที่ยงตรงเชิงจำแนกเพียงพอ (Hair et al., 2014) นอกจากนี้ ค่ารากที่สองของค่า AVE ต่ำสุดในกลุ่มตัวแปรยังอยู่ที่ 0.781 ซึ่งแสดงถึงความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงจำแนกที่อยู่ในระดับสูง การวิเคราะห์ดังกล่าวยังรวมถึงการตรวจสอบค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor Loading Score) ซึ่งช่วยเสริมความมั่นใจในความเหมาะสมของโมเดลและความสามารถในการวัดตัวแปรแฝงในงานวิจัยนี้

ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามสมมติฐานที่ได้ตั้งเอาไว้ว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติจากการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่า แบบจำลองตามสมมติฐานนั้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แบบสมบูรณ์สนิท (Perfect Fit) ทำให้ผู้วิจัยไม่จำเป็นต้องตัดตัวแปรสังเกตได้ใดออกหรือทำการปรับปรุงโมเดลด้วยการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่าง error term ของตัวแปรสังเกตได้ใด ๆ จากการพิจารณาค่า Modification Indices (MI) เพื่อปรับปรุงตัวแบบจำลอง โดยลักษณะของแบบจำลองนั้นเป็นไปตามภาพที่ 3 ซึ่งผลการพิจารณาค่าดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness of Fit Indices) มีค่า $\chi^2 = 216.925$, $df = 80$, $p\text{-value} = 0.000$, $\chi^2 / df = 2.712$, $GFI = 0.913$, $NFI = 0.916$, $IFI = 0.945$, $TLI = 0.927$, $CFI = 0.945$ และ $RMSEA = 0.076$

ภาพที่ 3 แสดงตัวแบบสมการโครงสร้างที่วิเคราะห์ได้ของงานวิจัย

ผลการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐานพบว่า การส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะมีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 โดยมีน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.236 การส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 โดยมีน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.229 การส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 โดยมีน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.052 การส่งเสริมความร่วมมือมีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.415 การส่งเสริมความร่วมมือมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.196 การส่งเสริมความร่วมมือมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 โดยมีน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.091 ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 โดยมีน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.294 ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.289 ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.064 นวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.219 โดยที่การส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ การส่งเสริมความร่วมมือ ภาวะผู้นำ และนวัตกรรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน สามารถร่วมกันทำนายระดับนวัตกรรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนได้แม่นยำร้อยละ 54 และการส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ การส่งเสริมความร่วมมือ ภาวะผู้นำ นวัตกรรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และนวัตกรรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนได้แม่นยำร้อยละ 51 ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลจากการตรวจสอบน้ำหนักอิทธิพลของทุกปัจจัยโดยวิเคราะห์ห้เป็นการตรวจสอบอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) และอิทธิโดยรวม (Total Effect) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรในตัวแบบสมการโครงสร้าง (Path Analysis)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรต้น (Independent Variable)			นวัตกรรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (CEI)
			การส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ (KSD)	การส่งเสริมความร่วมมือ (CAB)	ภาวะผู้นำ (LDS)	
นวัตกรรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (CEI)	0.54	ทางตรง	0.236***	0.415***	0.294***	-
		ทางอ้อม	-	-	-	-
		โดยรวม	0.236***	0.415***	0.294***	-
ประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชน (CEE)	0.51	ทางตรง	0.229***	0.196*	0.289**	0.219*
		ทางอ้อม	0.052***	0.091*	0.064**	-
		โดยรวม	0.281***	0.287*	0.353**	0.219*

$\chi^2 = 216.925$, $df = 80$, $p\text{-value} = 0.000$, $\chi^2 / df = 2.712$, $GFI = 0.913$, $NFI = 0.916$, $IFI = 0.945$, $TLI = 0.927$, $CFI = 0.945$ และ $RMSEA = 0.076$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$)

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($p < .001$)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยชี้ว่าการส่งเสริมองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะซึ่งประกอบด้วยการเพิ่มทักษะและการเรียนรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการ

บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทย การเพิ่มทักษะช่วยให้สมาชิกชุมชนพัฒนาความรู้ด้านการบริหารจัดการ การตลาด การบริการ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งสำคัญต่อการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การถ่ายทอดองค์ความรู้ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถแบ่งปันประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีทั้งภายในและระหว่างเครือข่ายพันธมิตร ช่วยลดช่องว่างด้านความรู้ ขณะที่การประยุกต์ใช้องค์ความรู้เป็นการนำทักษะที่ได้รับมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผลกระทบนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงโดยตรงกับการพัฒนา ทั้งยังช่วยเสริมศักยภาพของสมาชิกให้สามารถบริหารงานที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อตลาดได้ ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก เช่น ภาครัฐและสถาบันการศึกษา ช่วยเสริมทรัพยากรและฝึกอบรมที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มความยั่งยืนในระยะยาว สอดคล้องกับงานของ Sricharoen และ Srisawat (2020) ที่ระบุว่า การส่งเสริมองค์ความรู้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมความร่วมมือในมิติเครือข่ายพันธมิตร การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และการทำงานเป็นทีม ส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยว ความร่วมมือช่วยให้วิสาหกิจเข้าถึงทรัพยากร เช่น การให้คำปรึกษา การแบ่งปันประสบการณ์ หรือการสนับสนุนด้านการตลาด การสร้างเครือข่ายพันธมิตรช่วยให้ชุมชนสามารถขยายโอกาสในด้านทุนและตลาดใหม่ ๆ การสนับสนุนจากภายนอก เช่น การจัดหาแหล่งเงินทุน และการจัดอบรม ช่วยลดข้อจำกัดที่เกิดจากการขาดทรัพยากรและทักษะ ส่วนการทำงานเป็นทีมช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในกลุ่มสมาชิก ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมการตัดสินใจร่วมกัน บรรยากาศที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ช่วยเสริมคุณภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยว ความร่วมมือยังเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างความยั่งยืนในระยะยาว โดยผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและเสริมสร้างความไว้วางใจในกลุ่มสมาชิก ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ Olukayo และ Kadiri (2021) ที่เน้นความสำคัญของความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ภาวะผู้นำที่มีองค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ วิสัยทัศน์การพัฒนา และการบริหารเชิงกลยุทธ์ ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยว ความคิดสร้างสรรค์ช่วยให้ผู้นำมองเห็นโอกาสและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ วิสัยทัศน์ช่วยกำหนดเป้าหมายระยะยาวและสร้างแรงจูงใจในหมู่สมาชิก ส่วนการบริหารเชิงกลยุทธ์ช่วยให้ผู้นำสามารถจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในตลาดการท่องเที่ยว ความสามารถของผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับพันธมิตรภายนอก เช่น หน่วยงานรัฐหรือบริษัททัวร์ ยังช่วยเสริมความเข้มแข็งและสร้างโอกาสใหม่ในตลาด สาเหตุที่ภาวะผู้นำมีอิทธิพลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการจัดการ อาจมาจากการที่ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและสร้าง ความไว้วางใจในกลุ่มสมาชิก การวิจัยของ Rattanawaropas (2023) และ Jantarang (2022) สนับสนุนว่าผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์และวิสัยทัศน์สามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน นวัตกรรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนซึ่งรวมการจัดการเทคโนโลยี การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ และการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชน การจัดการเทคโนโลยี เช่น การใช้ระบบดิจิทัลในธุรกิจ ช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่นช่วยสร้างเอกลักษณ์และเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชน ขณะที่การเพิ่มมูลค่าสินค้า เช่น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ช่วยสร้างความแตกต่างในตลาด นวัตกรรมดังกล่าวช่วยให้วิสาหกิจปรับตัวได้ในสภาพตลาดที่เปลี่ยนแปลง และเพิ่มความมั่นใจในกลุ่มสมาชิก ความร่วมมือจากพันธมิตรภายนอก เช่น การสนับสนุนด้านเงินทุนและการอบรม ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนของกิจกรรมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Kritsada และ Pongsak (2021) ที่เน้นว่านวัตกรรมเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัยเรื่อง “บุพปัจจัยการส่งเสริมที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทย” ผู้วิจัยได้ก่อเกิดเป็นประเด็นในการเสนอแนะโดยอ้างอิงจากผลการวิจัยได้ดังนี้ ผลการวิจัยนี้พบว่าตัวแปรตัวแปรการส่งเสริมองค์ความรู้และพัฒนาทักษะ (Knowledge and Skill Development) การส่งเสริมความร่วมมือ (Collaboration) ผู้นำ (Leadership) นวัตกรรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise Innovation) และประสิทธิภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise Efficiency) ซึ่งทำให้เกิดผลเชิงบูรณาการเฉพาะทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว ผู้ที่ทำวิจัยในบริบทหรือมีการศึกษาในตัวแปรที่เกี่ยวข้องสามารถนำงานวิจัยครั้งนี้มาอ้างอิงเพื่อสร้างสมมติฐานความสัมพันธ์ในบริบทอื่น ๆ ได้ องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ควรพิจารณาผลของการวิจัยไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะและบริบทของชุมชนในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ ชุมชนแต่ละแห่งอาจมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณที่มีอยู่ หรือความสามารถในการบริหารจัดการงานของหน่วยงานรัฐในพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้น การปรับเปลี่ยนหรือปรับแต่งโมเดลให้เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้สามารถตอบโจทย์และส่งเสริมการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งเป็นประชาชน สมาชิกวิสาหกิจในเขตชุมชนนั้น ๆ ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ประกอบการปรับแต่งโมเดลให้ดียิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม ซึ่งเป็นตัวแปรที่อาจมีอิทธิพลที่ส่งผลกระทบต่อระดับของประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวในนั้น แสดงให้เห็นถึงอำนาจทำนายของตัวแปรต้นต่าง ๆ ร่วมกันต่อตัวแปรตามได้แม่นยำร้อยละ 51 แสดงว่ายังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องและน่าจะนำมาปรับปรุงแต่งเสริมให้โมเดลหรือแบบจำลองของการวิจัยนี้มีความแม่นยำมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Chaiprasert, P., et al. (2021). Digital financial innovation in community enterprise management. *Journal of Finance and Community Enterprise Development*.
- Chiu, R. K., & Wang, S. Y. (2021). Leadership and innovation in community-based businesses: Insights from local enterprises. *Journal of Community Development*, 56(1), 79-94.
- Chotithan, P., et al. (2022). ICT skills development and its impact on innovation in rural enterprises. *Journal of Information Technology and Management*
- Goodwin, H. (2021). Applied knowledge in sustainable tourism development. *Sustainable Tourism Journal*.
- Hall, C. M., & Baird, T. (2019). Knowledge transfer and learning in community-based tourism. *Tourism Management Perspectives*.
- Huang, S., Wang, J., & Li, F. (2021). The role of marketing and networking in the success of community-based tourism in rural China. *Asian Journal of Tourism Research*, 16(2), 98-115.
- Jantarang, P., et al. (2022). Research collaboration for sustainable community tourism development. *Journal of Tourism and Sustainability*.

- Kadiri, M., Zhang, H., Angeloudis, A., & Piggott, M. D. (2021). Evaluating the eutrophication risk of an artificial tidal lagoon. *Ocean & Coastal Management*, 203, 105490.
- Kaewwong, N., et al. (2020). Inter-community collaboration for tourism management efficiency. *Journal of Community Tourism Management*.
- Kaewwong, N., et al. (2020). Inter-community collaboration for tourism management efficiency. *Journal of Community Tourism Management*
- Kanjanapong, T., et al. (2021). Sustainable resource management and knowledge-based innovation in community enterprises. *Asian Journal of Community Enterprise Studies*
- Kim, S., & O'Brien, H. (2021). Fostering a culture of innovation in community organizations: The role of leadership. *Local Economy*, 36(5), 516-528.
- Kritsada, P., & Pongsak, S. (2021). Enhancing sustainability through community involvement: A case study of rural enterprises in Thailand. *Asian Journal of Business and Sustainability*, 9(1), 78-92.
- Kritsada, P., & Pongsak, S. (2021). Innovative leadership and sustainable community enterprises: A case study in Southeast Asia. *Journal of Business and Community Development*, 8(2), 90-105.
- Lee, M., et al. (2022). Leadership and innovation in community enterprises: A visionary approach. *Journal of Community Leadership*, 20(1), 110-125.
- Ngo, V. M., & Nguyen, H. H. (2022). Are fear and hope of the COVID-19 pandemic responsible for the V-shaped behaviour of global financial markets? A text-mining approach. *Applied Economics Letters*, 29(11), 1005-1015.
- Nimnual, S., et al. (2022). The role of digital knowledge in fostering innovation in community enterprises. *Journal of Rural Development and Innovation*.
- Northeastern region provinces. *Jurnalul Practicilor Comunitare Pozitive*, 22(1), 20-33.
- Nusair, K. (2020). Developing a comprehensive life cycle framework for social media research in hospitality and tourism: a bibliometric method 2002-2018. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 32(3), 1041-1066.
- Orngpetch, N., Rattanapong, T., Sriprasert, P., & Boonrod, K. (2021). พฤติกรรม และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารริมบาทวิถีอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช. *Journal of MCU Nakhondhat*, 8(8), 149-163.
- Phongphiphat, K., et al. (2022). Deep learning in natural resource management for sustainable community innovation. *Journal of Environmental Management*.
- Phukamchanoad, P. (2022). The innovative approach to sufficiency economy in Thailand's
- Phukamchanoad, W., et al. (2021). Collaboration between the community and government agencies in sustainable tourism management. *Journal of Rural Tourism Development*.
- Phukamchanoad, W., et al. (2021). IT innovation in resource management for sustainable
- Pongpreecha, N., et al. (2021). Project management and strategic thinking in community innovation. *Journal of Strategic Management*.

- Pongpreecha, N., et al. (2022). Training collaboration for skill development in community enterprise management. *Journal of Community Development and Management*.
- Porter, M. E. (1990). *The competitive advantage of nations*. Free Press.
- Prahalad, C. K., & Hart, S. L. (2002). Strategy+ business. *The Fortune at the Bottom of the Pyramid*, 26(1), 2-14.
- Rattanawaropas, J., et al. (2023). Creative problem-solving and innovation in community enterprises. *Journal of Community Enterprise Development*.
- Rattanawaropas, J., et al. (2023). IT innovation and collaboration in tourism management. *Journal of Tourism and Technology Innovation*.
- Said, S. M., Ahmad, Z., & Rahman, M. (2020). Creating a participatory culture for innovation in community-based organizations. *Sustainability*, 12(17), 7031.
- Sinthornchai, S., et al. (2022). Digital technology and service innovation for community-based tourism management. *Journal of Technology and Tourism*.
- Sirisomphon, T., et al. (2020). Social media-based customer relationship management in community tourism enterprises. *Journal of Social Media and Tourism*.
- Sricharoen, T., et al. (2020). Digital marketing skills and innovation in community-based tourism. *Journal of Innovation and Business Development*.
- Sricharoen, T., et al. (2020). Digital marketing skills and innovation in community-based tourism. *Journal of Innovation and Business Development*.
- Srisawat, A., et al. (2020). Innovative thinking and collaborative work in community enterprises. *Journal of Social Enterprise and Innovation*.
- Srisawat, A., et al. (2020). Online marketing innovation and its impact on community-based tourism. *Journal of Digital Tourism Management*.
- Srisawat, A., et al. (2020). Private sector collaboration for enhancing marketing strategies in community-based tourism. *Journal of Business and Tourism*.
- Srisombat, S., & Jatuporn, W. (2022). THE ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN BUILDING A Suwannachote, N., et al. (2021). Networking and knowledge exchange for enhanced tourism enterprise management. *Journal of Social Enterprise and Development*.
- Thongprasom, N., et al. (2021). Collaboration with educational institutions for innovation in tourism management. *Journal of Sustainable Tourism Studies*.
- Thongprasom, N., et al. (2023). Environmental resource management innovation in sustainable community tourism. *Journal of Environmental Tourism Innovation*.
- tourism in community enterprises. *Journal of Sustainable Tourism Development*
- tourism. *Journal of Innovation and Business Development*
- Wattanapong, K. (2021). The role of leadership in fostering innovation in Thai community enterprises. *Journal of Leadership Studies in Thailand*, 15(2), 90-105.
- Wongwiwat, S., et al. (2022). Online booking and service system innovation in community tourism management. *Journal of Tourism and Service Innovation*.